

JNGEFÆR OK GALIGA
**DET LEXIKALA TEMAT "ÖRTER" I DEN FORNSVENSKA
RIDDARROMANEN FLORES OCH BLANZEFLOR**

Ira Wallenius
Kandidatavhandling i
svenska
Institutionen för språk- och
kommunikationsstudier
Jyväskylä universitet
Våren 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Ira Wallenius	
Työn nimi <i>Ingefær ok galiga: det lexikala temat "örter" i den fornsvenska riddarromanen Flores och Blanzeflor</i>	
Oppiaine Ruotsin kieli	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Toukokuu 2024	Sivumäärä 27
Tiivistelmä <p>Tässä tutkimuksessa kartoitettiin leksikaalisen teeman "yrtit" sisältöä ja käyttöä muinasruotsalaisessa ritaritarinassa <i>Flores och Blanzeflor</i>. Tarina on osa <i>Eufemian laulut</i> -trilogiaa, joka on 1300-luvun alussa käännetty muinaisruotsiksi Norjassa. <i>Eufemian laulut</i> on yksi ensimmäisistä kaunokirjallisista teoksista, jotka on käännetty ruotsiksi.</p> <p>Aineiston keräsin lähiluvun avulla ja apuna sanojen tulkintaan ja analysointiin käytin <i>Eufemian laulujen</i> uutta suomennosta ja modernisoitua muinaisruotsalaista versiota. Näiden avulla tutkin sanojen morfologisia ja semanttisia piirteitä sekä leksikaalisen teeman käyttöä tarinassa niin merkityksen kuin rakenteen kannalta.</p> <p>Tutkimuksessa ilmeni, että leksikaalisen teeman sanojen tuntemus on osin puutteellista. Tämä ilmeni sanojen suvun muuttumisena tai sen puuttumisena sanakirjoissa. Lisäksi joidenkin sanojen merkitys vaihteli eri tutkijoiden ja teosten mukaan. Leksikaalisen teeman käyttö tarinassa oli pääosin rakenteellista, mutta myös ympäristön kuvailuun liittyvää, joskin teema oli esillä vain kerran tarinassa. Tämän lisäksi teema toimi osana runomitta knittelä, joka oli hyvin yleinen keskiajan Pohjolassa.</p>	
Asiasanat fornsvenska, lexikal analys, Eufemiavisorna, Flores och Blanzeflor, örter	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto (JYX)	
Muita tietoja	

TABELLER

TABELL 1	De excerperade beläggen	11
----------	-------------------------------	----

INNEHÅLL

1	INLEDNING	1
2	TEORETISK BAKGRUND	3
	2.1 Fornsvenska och hövisk litteratur	3
	2.2 Eufemiavisorna.....	5
	2.3 Det lexikala temat örter	7
3	MATERIAL OCH METOD	9
	3.1 Material.....	9
	3.2 Metod.....	10
4	ANALYS	11
	4.1 Morfologiska och semantiska drag.....	13
	4.2 Det lexikala temat örter och den skönlitterära kontexten	19
5	SAMMANFATTANDE DISKUSSION	20
	LITTERATUR	22

1 INLEDNING

Svenska språkets historia indelas traditionellt i sex perioder: runsvenska (800–1225), äldre fornsvenska (1225–1375), yngre fornsvenska (1375–1526), äldre nysvenska (1526–1732), yngre nysvenska (1732–) (Pettersson, 2005:125) och nusvenska från början av 1900-talet när regeringen ställde stavningsregler till skolor och de svenska dialekterna hade utjämnats (Pettersson. 2005:34, 167). Gränserna mellan de språkhistoriska perioderna är aldrig absoluta eftersom språket förändras och utvecklas hela tiden. I denna studie fokuserar jag på äldre fornsvenska, eller klassisk fornsvenska som den också kallas. Den fornsvenska perioden började när det latinska alfabetet kom till Norden, och tog slut när språket fick lågtyskt inflytande med stora förändringar till kasussystemet (Pettersson. 2005:125–126, 169).

Det finns en hel del forskning om fornsvenska och *Eufemiavisorna*, och det senaste exemplet är Louise Faymonvilles doktorsavhandling i nordiska språk (2023). Faymonvilles avhandling handlar om hövvisk litteratur och förändringar i det fornsvenska textlandskapet, och *Eufemiavisorna* intar en central roll i arbetet. Tidigare har också Sofia Lodén (2015) forskat i genren som var mycket populär under den fornsvenska tiden. Erik Noreens (1930) studier av *Ivan Lejonridderen* och *Hertig Fredrik av Normandie* hör till klassikerna inom den omfattande forskningslitteraturen om *Eufemiavisorna*. Därtill har Fredén (1981) studerat *Hertig Fredrik av Normandie*. Både Lars Wollin (2015) och Harry Lönnroth (2023:24–26) har skrivit omfattande om *Eufemiavisorna* och dess bred forskningshistoria.

Det som intresserar mig med fornsvenskan är det ordförråd som har med örter att göra: hur har de förändrats under tiden både när det gäller form och betydelse? *Eufemiavisorna* möjliggör en analys av många lexikala teman. Några exemplar av olika lexikala teman finns i Faymonvilles avhandling (2023), såsom *kärlek*, *riddarväsande* och *exotism och myt*. Faymonville (2023:186) skriver att det lexikala temat *kärlek* består av lemma ”med en betydelse knuten till kärlek”. Utgående från *Eufemiavisorna* och speciellt *Flores och Blanzeflor* studerar jag morfologiska

och semantiska drag inom det lexikala temat ”örter”. Detta lexikala tema innehåller både örter som alla känner igen och örter som få har hört av i dagens samhälle. Med hjälp av Emil Olson (1921) och Henrik Williams (2018) utgåvor kan det lexikala temat ”örter” observeras både på fornsvenska och moderniserad fornsvenska.

Syftet med denna kandidatavhandling är att redogöra för det lexikala temat ”örter” i den fornsvenska riddarromanen *Flores och Blanzeflor*. Med *örter* avser jag ord som betecknar små växter ”med stark smak eller doft som används som krydda, medicin eller dylikt” (Svensk ordbok, 2021). I min studie fokuserar jag speciellt på morfologin och semantiken och diskuterar hur orden i detta lexikala tema används i denna fornsvenska text.

Mina forskningsfrågor är följande:

1. Hurdana örtord finns det i *Flores och Blanzeflor*?
2. Hur har deras form och betydelse förändrats sedan den fornsvenska tiden?
3. Hur används det lexikala temat ”örter” i berättelsen?

Avhandlingen inleds med teoretisk bakgrund där jag går genom de centrala temana i studien och definierar viktiga begrepp. I kapitel 3 redogör jag för studiens material och metod. I kapitel 4 analyserar jag det lexikala temat och dess form, betydelse och funktion, och i kapitel 5 sammanfattar jag min studie och ger förslag till fortsatt forskning.

2 TEORETISK BAKGRUND

I detta kapitel går jag genom viktiga teman och begrepp i min studie. I avsnitt 2.1 redogör jag för den fornsvenska tiden samt ett par grammatiska drag i den medeltida svenskan, och diskuterar vad som menas med *hövisk litteratur*. I avsnitt 2.2 behandlar jag riddartrilogin *Eufemiavisorna* med särskild hänsyn till berättelsen *Flores och Blanzeflor* och diskuterar den tidigare forskningen om *Eufemiavisorna*. Därtill berättar jag om versmåttet i den. Till sist klargör jag det lexikala temat ”örter”.

2.1 Fornsvenska och hövisk litteratur

Som konstaterats ovan kan fornsvenska delas in i två tidsperioder, äldre fornsvenska (1225–1375) och yngre fornsvenska (1375–1526). Enligt Pettersson (2005:79) kallas äldre fornsvenska även klassisk fornsvenska för att språket var relativt stabilt, med ljud- och formsystemet som har mestadels behållits sedan den fornsvenska perioden.

Som påpekats ovan representerar *Eufemiavisorna* äldre fornsvenska. Svenska språket har förenklat mycket sedan den fornsvenska tiden, speciellt grammatiskt. Enligt Gunlög Josefsson (2001:28) markeras kasus genom artiklar eller böjning. Fornsvenskan hade inte fullt utvecklade artiklar, och även artiklarnas obestämda och bestämda artiklar saknades (Pettersson, 2005:80). Det fanns fyra kasus i fornsvenskan: nominativ, genitiv, dativ och ackusativ, vilket liknar dagens tyska. I nusvenska finns det bara två kasus: nominativ och genitiv. Fornsvenskan hade tre genus: maskulinum, femininum och neutrum, medan i standardsvenskan finns det utrum och

neutrum. Fornsvenska substantiv hade ett rikt böjningssystem. Enligt Pettersson (2005:101) indelas substantivböjningen i stark och svag böjning och båda böjningsklasser innehåller alla tre genus maskulinum, femininum och neutrum. Dessa grupper böjs i varje kasus i singular och plural. Undantaget är substantiv i stark böjningsgrupp som inte böjs i singular ackusativ, medan svag böjning innehåller också detta kasus (Pettersson. 2005:101). Ett annat intressant drag är böjningen i genitiv som innehåller inte bara s-genitiv utan också ändelser *-ar*, *-a* och *-u* i singular och *-a* eller *-na* i plural (Pettersson. 2005:88). När kasusböjningen förenklades, försvann skiljande drag från maskulina och feminina substantiv och deras attribut vilket gjorde det omöjligt att urskilja maskulina och feminina genus från varandra som Pettersson (2005:173) visar med exemplar *fisk* och *färd* som har den obestämda artikeln 'en'.

Enligt Malmgren (1994:12) är termen *lemma* ett ord som vanligtvis står i grundform i lexikon och innehåller alla böjningsformer av ordet. Böjningsformer innehåller information om numerus, species (dvs. bestämdhet), genus och kasus (Sjöström. 2006:119). När det gäller artiklar i det svenska språket, måste man komma ihåg att substantiv också kan stå i *naken* form vilket betyder att substantiv står utan artikel i obestämd form. Detta kan märkas med ämnesord, substantiv med en genitivbestämning, abstrakta ord, väderuttryck, transportmedel, kläder, verktyg och instrument, ord som betecknar språk och ord i predikativ ställning som betecknar yrke och nationalitet eller religiös, filosofisk och politisk uppfattning som förklaras av Holm & Nylund (2008:27–30).

Svensk ordbok (SO, 2021) definierar *hövisk* som “artig och taktfull på ett förfinat och elegant sätt”. Enligt Faymonville (2023:45) används *hövisk* som adjektiv som beskriver livsstil, förfinat beteende och har relation till riddaridealet. Hon tillägger att termen *hövisk litteratur* är svårt att definiera.

En enhetlig, avgränsad definition av hövisk litteratur är dock svår att formulera, dels eftersom litteraturen omfattade ett flertal traditioner, inriktningar och karaktärsdrag som kunde vara både motsägelsefulla och föränderliga i tid och rum (jfr Ferrari 2015a:186), dels eftersom definitioner av höviska litterära genrer riskerar att bli anakronistiska. (Faymonville 2023:45)

Även begreppet *genre* är komplext. Faymonville (2023:35) refererar till Ledins forskning att det som avses med genre nuförtiden är kategoriserad och beskriven på många olika sätt men som alltid syftar på en slags texttyp med säregna drag. Under den fornsvenska tiden hade skribenter en helt annan åsikt av genre (Faymonville. 2023:35). Hövisk litteratur fick sin början i dagens Frankrike och Tyskland, och den kom till Norden med *Eufemiavisorna* som var den första skönlitterära översättningen på svenska (Faymonville. 2023:15). Termer som Pettersson (2006:81–82) använder är *religiös prosa* och *roman breton* som beskrivs bara som riddarromaner, och de utformades i Frankrike på 1100-talet. Också Ralph (2018: XVIII) diskuterar roman breton och förknippar genren med *Ivan Lejonriddaren*. Den höviska litteraturen innehåller en hjälte som beskrivs som modig och lojal (Faymonville. 2023:17). Detta kommer fram i *Flores och Blanzefflor* när berättelsens hjälte Flores letar efter Blanzefflor, och klarar sig i farliga situationer med sin intelligens.

Eufemiavisornas status som hövisk litteratur grundas enligt min uppfattning på bland annat dessa teman, motiv och uttryck vilka de har gemensamt med annan litteratur som brukar karaktäriseras som hövisk och som länkas till den höviska kulturen och hövisk ideologi. Därtill tillkom Eufemiavisorna i hovmiljö och får anses återspegla där rådande normer. (Faymonville 2023:46)

2.2 Eufemiavisorna

Eufemiavisorna är en riddartrilogi som består av *Ivan Lejonriddaren* (1303), *Hertig Fredrik av Normandie* (1308) och *Flores och Blanzefflor* (1312). Den översattes till fornsvenska i början av 1300-talet: *Ivan Lejonriddaren* översattes från franska år 1303, *Hertig Fredrik av Normandie* från tyska år 1308 och *Flores och Blanzefflor* från franska och norröna år 1312 av en och samma person från södra eller västra Sverige (Wollin, 2015). Lönnroth (2023:17) noterar att källspråket av *Flores och Blanzefflor* inte nämns i epilogen; i *Ivan Lejonriddaren* och *Hertig Fredrik av Normandie* nämns språken franska och tyska. Norges tyskfödda drottning Eufemia (död 1312) lät översätta verken till svenska i Oslo eftersom hennes dotter Ingeborg skulle gifta sig med den svenska hertigen Erik Magnusson; översättningen var alltså en bröllopsgåva och en del av den medeltida maktpolitiken (Wollin 2015). Enligt Wollin (2015) är *Eufemiavisorna* litteratur som lästes högt och dess funktion var att underhålla kungliga och andra högreståndskretsar. *Flores och Blanzefflor* är den sista berättelsen i *Eufemiavisorna*. Wollin (2015)

kallar *Flores och Blanzeflor* den svenska språkhistoriens första kärleksdikt. *Flores och Blanzeflor* berättar om den hedniska prinsen Flores och den kristna flickan Blanzeflor som växer upp tillsammans och blir kära i varandra. Flores föräldrar vill inte att Flores gifter sig med Blanzeflor: de skickar Flores bort och säljer Blanzeflor till en köpman som tar henne till Babylonien. Flores får senare veta vad har hänt till Blanzeflor och börjar sin utfärd för att rädda henne.

Eufemiavisorna har en lång forskningstradition (se t.ex. Lönnroth 2023). Noreen (1930) har forskat i det texthistoriska förhållandet mellan *Hertig Fredrik av Normandie* och *Ivan Lejonrid-daren*. Han jämför verserna i huvudsak *Ivan Lejonrid-daren* och *Hertig Fredrik av Normandie*, men analyserar även några verser ur *Flores och Blanzeflor*. Fredén (1981) har forskat i *Hertig Fredrik av Normandie* och vänskapen mellan hertig Fredrik och dvärgakungen Malmrit. Både Noreen (1930) och Fredén (1981) märkte ädelstenar i sina studier, speciellt en ädelsten som enligt berättelsen hade kommit från ”Indialand”. Denna sten nämns både i *Ivan Lejonrid-daren* och *Hertig Fredrik av Normandie*. När det gäller berättelsernas genre har Lodén (2015) skrivit om det så kallade arthurianska arvet i Sverige. *Hertig Fredrik av Normandie* och *Ivan Lejonrid-daren* anses vara arthurianska texter, medan *Flores och Blanzeflor* hör till genren *roman idyllique* som också var populär under medeltiden (Lodén 2015). I stil med Lodén har Faymonville (2023) forskat i hövisk litteratur som genre och dess förändringar i den fornsvenska litteraturen.

Ett speciellt drag i *Eufemiavisorna* är dess skriftform. Trilogin har skrivits i *knittelvers* vilket var ett dominerande versmått i Norden under medeltiden (Wollin 2015). Enligt Wollin (2015) och Lönnroth (2023:11) har knitteln tyska och franska förebilder. Svenska Akademiens ordlista (SAOL 2015), SO (2021) och Wollin (2015) beskriver *knittel* som ett versmått med fyra höjningar och som rimmar på varannan rad, medan Widoff (2013:207) anser att varje knittelvers innehåller fyra betonade stavelser, men antalet obetonade stavelser kan variera. Ralph (2018: IX) påpekar ändå att det kan finnas tre eller fyra höjningar, och variationen i stavelser gör rytmen varierande. Dessa förklaringar betyder inte att knitteln följer dessa principer utan det finns till exempel tretaktiga verser i Olsons (1956) utgåva av *Flores och Blanzeflor* (se Noreen 1923, Widoff 2013:209). Widoff (2013) har skrivit en artikel om knittelvers och hur den konstruerades. Han jämför knitteln med nutidens poesi, och analyserar den fyrtaktiga konstruktionen inom *Eufemiavisorna* och andra fornsvenska verk (Widoff. 2013:227). Det som vi har

kvar av fornsvensk knittel är endast skrivna texter, vilket betyder att vi inte kan veta hur knitteln lästes under medeltiden (Widoff. 2013:206). Knitteln är ändå inte den enda versform som används i *Flores och Blanzeflor*: Wollin (2015) konstaterar att både *Ivan Lejonriddaren* och *Flores och Blanzeflor* delvist har skrivits på den franska åttastavningen. Josefsson (2001:25) skriver att *funktion* betyder ”den syntaktiska relationen till andra ord runtomkring”, och i kapitel 4 analyserar jag knitteln och de excerperade ordens funktion.

2.3 Det lexikala temat örter

SAOL (2015) har inte definierat *ört* på något annat sätt än bara ’växt’. Enligt SO (2021) och Svenska Akademiens ordbok (SAOB 2023) är *ört* “(mindre) växt vars stam inte är förvedad”. Beskrivningen fortsätts att ört har stark smak eller doft, och den används som krydda, medicin eller färgämne. SAOB (2023) specificerar att ört är en ’fröbärande växt’, och tillsammans med SO (2021) beskrivs det att den vissnar under vinter eller en torrperiod. Faymonville (2023:325–326) har inkluderat ’växter’ i sin tabell som jag definierar som örter. Hon använder termen *lexikalt tema* i sin avhandling men ger ingen annan definition till denna än det som jag redan skrev i inledning. Sjöström (2006:42–43) introducerar termen *hyponymi* vilket betyder relation mellan två ord. Hyponymer kan också ställas i en *begreppshierarki* som kan indelas till tre nivåer: en överordnad nivå, en grundläggande nivå och en underordnad nivå (Sjöström 2006:74). Enligt denna begreppshierarki har jag ”växt” som en överordnad nivå, ”ört” som grundläggande nivå och alla excerperade ord för örter som underordnad nivå. Dessa ord för örter, som har likadana egenskaper såsom stark doft eller smak och används antingen som krydda, medicin eller dylikt, formar det lexikala temat ”örter”.

Som hjälpmedel i studien använder jag Söderwalls Ordbok (1884–1918). Söderwalls ordbok består av cirka 23 000 ord av medeltids-språket. Pettersson (2005:257) påpekar att den som forskar fornsvenska ordböcker och ord måste komma ihåg att det fanns inga fastställda stavningsregler under den fornsvenska tiden vilket betyder att det finns variation i stavningen av ett ord. Pettersson (2005:260) ger instruktioner hur artiklar läses i Söderwalls ordbok. Först ges uppslagsordet och stavningsvarianter, sedan böjningsformer och antingen den lexikala klassen

eller genuset om uppslagsordet är ett substantiv. Till sist ges andra nordiska motsvarigheter om det finns och språkprov med betydelse.

Semantik är forskning om betydelselära (Saeed 2011:3). Detta innebär att jag analyserar det lexikala temat *örter* som både enskilda ord och i kontexten, deras relation i det lexikala temat och relation till verserna omkring. Malmgren (1994:14) synliggör problemet genom att förklara begreppet *betydelse* och *ord*. Att beskriva ords betydelse är inte oproblematiskt för att det behövs andra ord att förklara ordet, och Malmgren (1994:14) tar fram begreppet *cirkeldefinition*. Ordböcker, som används i denna studie, innehåller ord som betyder nästan samma sak eller som ibland är synonyma, men deras förklaringar ger ett annat lemma i stället för en specificerad definition. För att undvika detta problem använder jag flera ordböcker med fokus på språkhistoriska ordböcker såsom Söderwalls ordbok. Jag fokuserar på betydelsen av orden i kontexten, och inte endast på ordens förklaringar.

3 MATERIAL OCH METOD

I detta kapitel diskuterar jag hur studien har genomförts. I det första avsnittet presenterar och diskuterar jag Williams utgåva *Eufemiavisorna* som Svenska Akademien gav ut 2018 och Olsons kritiska upplaga *Flores och Blanzefflor* (1921). Därefter redogör jag för den metod som används i den lexikala analysen och de morfologiska och semantiska dragen i verket.

3.1 Material

Mitt material i denna studie består av utgåvan som Svenska Akademien gav ut 2018 (utg. Williams). Därtill drar jag nytta av den kritiska upplagan *Flores och Blanzefflor* från år 1921 (utg. Olson) och den nya finska översättningen, *Eufemian laulut* (övers. Lönnroth 2023). Svenska Akademien gav ut den fornsvenska riddartrilogin *Eufemiavisorna* som två böcker: *Eufemiavisorna I* och *Eufemiavisorna II*. Den första boken består av berättelserna *Flores och Blanzefflor* och *Hertig Fredrik av Normandie* och den andra boken består av *Ivan Lejonriddaren*. Böckerna presenterar berättelserna på moderniserad fornsvenska på vänstersidorna och ordförklaringarna på högersidorna. Därtill finns det Williams kommentarer i slutet av böckerna om berättelsernas historia med förklaringar till platser, namn och andra knepiga ord och uttryck i berättelserna. I sina kommentarer hänvisar Williams (2018:363) till Olson och Noreens utgåvor som presenterar berättelserna i sin medeltida form. Olsons kritiska upplaga *Flores och Blanzefflor* som var utgiven av Svenska Fornskriftsällskapet år 1921. Denna upplaga visar *Flores och Blanzefflor* i den medeltida formen med motsvarande varianter av berättelsen på botten av sidorna (se Olson 1921). Därtill använder jag den nya översättningen *Eufemian laulut* (Lönnroth 2023) som presenterar riddartrilogin samt dess forskningstradition och historia på finska.

Processen började med att välja forskningsmaterialet. *Flores och Blanzefflor* är den enda berättelsen i *Eufemiavisorna* som innehåller ord för örter. Jag närläste berättelsen och funderade på olika lexikala teman och avgränsningen blev till örter. Andra möjliga teman skulle kunna ha varit till exempel betalningsmedel, ädelstenar, personbeteckningar och så vidare. Ur *Flores och Blanzefflor* excerperade jag belägg som hör till det lexikala temat ”örter”. Dessa ord finns i tabell 1 på fornsvenska och på nusvenska (se kapitel 4). De nusvenska förklaringarna är från Williams utgåva (2018:371). De fornsvenska ordens grundformer excerperade jag från Söderwalls ordbok, där jag slog upp varje enskilt ord.

3.2 Metod

Metoden som jag använder i min språkhistoriska studie av *Flores och Blanzefflor* är kvalitativ filologisk närläsning (för filologi se Lönnroth - Siponkoski 2017). Detta genomförs med hänsyn till den kontext som innehåller det lexikala temat *örter*. Därtill analyserar jag det lexikala temat på morfologisk och semantisk nivå genom att analysera de excerperade ordens form, betydelse och funktion i texten. Som textutdrag har jag verserna 1147–1158 i *Eufemiavisorna I. Flores och Blanzefflor. Hertig Fredrik av Normandie* (Williams 2018).

I den morfologiska analysen går jag igenom ordformer: står de i singular eller pluralis, obestämd eller bestämd form, vilket genus och kasus har de? Med semantisk analys observerar jag hurdan betydelse orden har i fornsvenska och i nusvenska. Till sist analyserar jag orden i sin kontext med hänsyn till versmåttet knittel.

4 ANALYS

I detta kapitel presenterar jag analysen av det lexikala temat örter i *Flores och Blanzefflor* (se tabell 1). Först diskuterar jag den första forskningsfrågan och presenterar de excerperade orden. Jag fortsätter med den andra forskningsfrågan och analysen av de morfologiska och semantiska dragen av orden. För att besvara den tredje forskningsfrågan analyserar jag efter detta kontexten och användningen av orden i berättelsen.

Som det syns i tabell 1 nedan, fann jag totalt nio belägg för örter från *Flores och Blanzefflor*.

Tabell 1: De excerperade beläggen

fornsvenska	nusvenska
<i>muskot</i> f.	<i>muskot</i> , utrum
<i>nejlika</i> f.	<i>nejlika</i> , utrum
<i>kardemoma</i> f.?	<i>kardemumma</i> , utrum
<i>ingefära</i> f.?	<i>ingefära</i> , utrum
<i>galiga</i> f.	<i>galgo</i> , utrum
<i>kobeba</i> f.?	<i>kubeber</i> , utrum
<i>siddefär</i> n.?	<i>sittver</i> , utrum

<i>spikinardus m.</i>	<i>spiknardus, ?</i>
<i>mirra m.</i>	<i>myrra, utrum</i>

Tabell 1 ovanför visar de excerperade orden både på moderniserad fornsvenska och på nussvenska enligt Williams utgåva (2018:74–77) och svarar till den första forskningsfrågan om hurdana ord för örter finns det i *Flores och Blanzeflor*. Därtill finns det information om ordens genus: *m.* betyder maskulinum, *f.* betyder femininum och *n.* betyder neutrum enligt Söderwall och Svenska Akademiens ordböcker. Ett frågetecken efter beläggens genus betecknar osäkerhet hos genuset. Frågetecknet hos *spiknardus* visar att genuset saknas.

Utdrag 1: Verser 1147–1158 enligt Olsons utgåva (1921:74–75):

The ædelasta træ æru plantat ther,
som j allæ werlden ær;
slikt aff yrter man hafua vil,
ther ær alla handa til:
muskata ok thera bloma,
nægilka ok kardemoma,
jngefær ok galiga;
alskons frukt ther wara ma,
kobeba ok siddefær
skortar ey at wara ther,
spikinardus ok mirra –
huath skal iak mera sighia swa?

Utdrag 1 visar verserna 1147–1158 enligt Olsons (1921) utgåva. Detta utdrag har den fornsvenska texten i den medeltida formen. Utdrag 2 å andra sidan visar verserna 1147–1158 enligt Williams (2018) utgåva som är skriven på moderniserad fornsvenska. Dessa utdrag gör synliga skillnaderna mellan stavningen av orden, framför allt skillnaderna och likheterna hos det lexikala temat ”örter”.

Utdrag 2: Verser 1147–1158 enligt Williams utgåva (2018:74–75):

De ädlaste trån äro plantat där,
som i alla världen är;
slikt av örter man hava vill,
där är allahanda till:
muskot och dess blomma,
nejlika och kardemoma,
ingefära och galiga;
allsköns frukt där vara må,
kobeba och siddefär
skortar ej att vara där,
spikinardus och mirra -
hvad skall jag mera säga så?

Dessa två utdrag utgör min studies kontext som jag analyserar i avsnitt 4.2. I analysen fokuserar jag på Williams (2018) utgåva men jag drar nytta av Olsons (1921) utgåva eftersom dessa två verk ger en bredare insikt till texten och hur den har förändrats sedan den fornsvenska tiden.

4.1 Morfologiska och semantiska drag

Som jag skrev i avsnitt 2.1 hade fornsvenskan ett mycket rikt böjningssystem. Numerus, species, genus och kasus som morfologiska drag och ords betydelse som semantiskt drag analyserar jag ett ord på gång med hänsyn till Olson (1921) och Williams (2018) utgåvor, Lönnroths (2023) översättning och ordböckerna som jag presenterade tidigare i studien. Till sist redogör jag det lexikala temat som en helhet. Detta avsnitt besvarar den andra forskningsfrågan om beläggens form och betydelse har förändrats sedan den fornsvenska tiden.

Det första excerperade ordet i berättelsen är *muskot*. Söderwall ger det fornsvenska lemmat *muskat*, Olsons utgåva ger ordet *muskata* och Williams utgåva ger ordet *muskot* till både moderniserad fornsvenska och nusvenska. Enligt Petterssons instruktioner (se avsnitt 2.3) är *muskat* uppslagsordet och orden efter det är andra stavningsvarianter. Efter stavningsvarianter kommer böjningsformer, men efter dem följer beskrivningen inte Petterssons instruktioner. I stället för beläggets genus kommer det källor till texter därifrån ordet har excerperat och efter det kommer genuset, vilket är femininum enligt Söderwall (1884–1918). Enligt SAOL (2015)

och SO (2021) är *muskot* utrum nuförtiden, men ordet har inga pluraländelser motsatt till Söderwalls beskrivning. *Muskot* används som krydda i matlagning (SO 2021). Söderwall ger ordet i liten kontext ”muskta ok thera bloma” med anteckningen *Fl* med hänvisning till *Flores och Blanzefflor*.

muskat (muskaat. mwskaath. muskoth. muscoth. mwskoth. pl. -er. -ar. lika med sing), Mlat. (nux) muscata, muscatum] muskotnöt. en hell mwskat LB 7: 329 tag ii [2] muskather ib 2: 10. tagh ij [2] mwskoth ib 7: 77. muskta ok thera bloma Fl 1106. - koll. muskot. muscatum muskath LB 6: 284. mwskaath styrker hoffwdh oc hierta ib 7: 58. ib 1: 97. muskoth dygdh ib 8: 48. muscoth sthörker maga ib. muskaat oc kardemoma RK 1: (Albr) s. 207. muskata bloma (muscottha blomma LB 8: 48), f. muskotblomma, muskotfruktens torkade fröhylle. j lod muskatablomor LB 2: 71. - koll. LB 8: 48. - Jfr muskatbloma. muskata bloma blandadher, m. blandad el. tillsatt med muskotblomma. muscata bloma blandat wiin störkir hiärtat LB 3: 50. (Söderwalls Ordbok 1884–1918)

Det andra ordet är *näghlika* enligt Söderwall (1884–1918), *nægilka* enligt Olson (1921) och *nejlika* enligt Williams (2018). *Näghlika* är lemmat och efter det kommer andra stavningsvarianter, några med pluraländelsen *-or*. Det finns en hänvisning till *Flores och Blanzefflor* och genuset är femininum enligt Söderwall (1884–1918) och utrum enligt SAOL (2015). Både Söderwall och SAOL ger ordet pluraländelsen *-or*.

näghlika (nägläka: -or Lb 7: 58. näghleka: -or ib 10: 8. nägleka ib 2: 64. näghlika: -or Bo 133. nägilka Fl (Cod. B) s. 96. näylikä ib (Cod. C). nälikaa L 2: 11. nälike (ge.) ib 8: 47. nelike ib), f. [Mnt. negelken, eg. dimin. af nael, spik] näjlika. Bo 133. Fl (Cod. B, C) s. 96. LB 2: 11, 64, 7: 46, 58, 283, 8: 47, 10: 8. (Söderwalls Ordbok 1884–1918)

Nästa kommer ordet *kardemoma* enligt Söderwalls tryckta bok (1884–1918: 647). Citaten nedan som är från den digitala Söderwalls ordboken (1884–1918) i Karp i Språkbanken har ett stavningsfel. Både Olson (1921) och Williams (2018) har också *kardemoma* som det fornsvenska ordet. Därtill har Williams det nutida ordet *kardemumma*. Enligt Söderwall är genuset möjligtvis femininum, vilket betecknas med frågetecknet efter genuset. Enligt SAOL (2015) är genuset utrum och pluraländelsen *-or* som inte står i Söderwalls definition. SO (2015) beskriver *kardemumma* som ”en stark aromatisk krydda” som används i matlagning och i bakelser.

kardemona (cardemome. kordomoma), f.? = kardamomom. the owirmärkis kryde . . . som är muskaat oc kardemoma RK 1: (Albr.) s. 207. Fl (Cod. B C) s. 96. LB 8: 52. tag . . . cardemome ib 7: 283. kordomoma skal tw ätha ib 86. (Söderwalls Ordbok 1884–1918)

Söderwall (1884–1918) ger lemmat *ingefär*, Olson (1921) ger ordet *jngefær* och Williams (2018) ger ordet *ingefära*. Det är intressant att se hur stavningen varierar mellan dessa varianter mer än i tidigare beläggen. *Ingefär* har också möjligtvis haft femininum som genus. Enligt SO (2021) är genuset utrum och det finns ingen pluralis till ordet enligt dessa ordböcker.

ingefär (ingefer Fl 1107; LB 1: 97. ingofär ib 6: 284), f.? [Fnor. ingifer. Mnt. ingever. Mlat. gingiber. Lat. zingibr] = ingefära. sinciber ingofär LB 6: 284. ib 1: 97. Fl 1107. (Söderwalls Ordbok 1884–1918)

Galiga är lemmat enligt Söderwall (1884–1918), och Olson (1921) och Williams (2018) har använt det också. Den nusvenska formen som Williams ger är *galgo*. Enligt Söderwall är genuset femininum och enligt SAOB (1928) är genuset utrum. Dessa ordböcker ger ingen information om pluralis. Den beskrivs som släktväxt till ingefära i Lönnroths (2023: 319) finska översättning medan Williams (2018:371) utgåva specificerar att *galiga* är rotdelen av en ingefärsväxt och den används tidigare som krydda.

galiga (galigo. galliga Fl (Cod. C) 107; LB 8: 46, 47), f. [Mnt. gal(l)igan] den se krydda nyttjade roten af alpinia galang Willd. galanga galigo LB 6: 2484 galigo et god for siwkan magha, oc for lwngo och hostho och giffwer godan anda ib 7: 58. ib 2: 64. 7: 46, 75 o. ls. v., 8: 46. 47. ingefära ok galiga Bo 139. Fl 107. Jfr Grimm. Wörterbuch IV. 1: 1164 f. galigo rot (galliga-), f. lrot af galanga. LB 8: 47. (Söderwalls Ordbok 1884–1918)

Lemmat *kobeba* är intressant eftersom det är det enda av mina belägg Söderwall (1884–1918) har tillagt ett frågetecken efter det, vilket betyder att det finns osäkerhet kring ordets grundform om den faktiskt är *kobeba*. Olson (1921) och Williams (2018) har också *kobeba* i deras texter, men den nusvenska formen enligt Williams (2018:77) är *kubeber*. Enligt Söderwall är genuset möjligtvis femininum och enligt SAOB (1938) är genuset utrum. Söderwalls definition ger ingen pluraländelse till ordet medan SAOB ger två pluraländelser: *-er* och *-or*. Den beskrivs

som en krydda som växer som pepparbuske (Williams. 2018:371). Dess latinska namn är *Piper cubeba* (Lönnroth. 2023:319).

kobeba? f.? [Mnt. kobebe. Mlat, Prov. och Sp. cubeba. Franska cubèbe] kubeber, frukt af piper cubeba Lin. cobeba kobeba LB 6: 284. tak . . . cobebo ib 5: 82. tak . . . cobebar ib 7: 155. cobeba gör mans hwg gladhan ib 162. ib 8: 45. slikt aff yrter man hafua vil ther är alla hand til: muskata ok thera bloma, ingefer ok galiga . . . kobeba badhe stora ok sma (Cod B: kobeba ok sidde fär) Fl 1108. VIII. pund cobebur SD 4: 711 (1430?). (Söderwalls Ordbok 1884–1918)

Både Söderwall (1884–1918) och Williams (2018) har ordet *siddefär* medan Olson (1921) har stavningsvarianten *siddefær*. *Sittver* används i nusvenska enligt Williams (2018:77, 371). kommentarer. *Siddefär* är det enda belägget i min studie som har troligtvis neutrum som genuset enligt Söderwall. Enligt SAOB (1968) är genuset dock utrum och inte neutrum. Detta är också det enda belägget vars genus har möjligtvis förändrats sedan den fornsvenska tiden. Varken Söderwall eller SAOB har någon pluraländelse till *siddefär* eller *sittver*. Enligt Lönnroth (2023:319) betyder *siddefär* eller *sittver* 'gurkmeja', medan Williams (2018:371) har skrivit att *siddefär* är en del av en oidentifierad växt och att den möjligen användes som medicin.

siddefär (cedefär Fl (Cod. C) 1108. cedefer LB 3: 51. sädefär ib 7: 75. sädhäfer ib 99. sädefere ib 214. sädefära ib 58. syddefära ib 6: 284. sädhafrö ib 8: 48. sädafrö ib), n.? [Mnt. seduer, sedewer. Mlat. zedoaria] roten af zedoaria (curuma zedoaria Rosc.)? kobeba ok sidde fär Fl (Cod. B, F) 1108. ceduarium syddefära LB 6: 284. cedoara är cedefer ib 3: 51. ib 7: 58, 75, 99, 214, 8: 48. (Söderwalls Ordbok 1884–1918)

Spikinardus är lemmat i Söderwalls ordbok (1884–1918) och denna variant används också i Olson (1921) och Williams (2018) utgåvor. Den nutida formen är *spiknardus* enligt Williams (2018:77, 371) kommentarer. Enligt Söderwall är genuset maskulinum och ordet har ingen pluraländelse. SAOB (1984) ger varken genus eller pluraländelse till ordet. SO (2021) har ändå definierat *nardus* som "ett vällyktande ämne som utvinns ur rötter av olika växter". Dess bestämda form är *nardusen*. Med denna information skulle jag säga att *spiknardus* har utrum som genus. Den här är en annan ört som Williams (2018:371) inte har identifierat medan Lönnroth (2023:319) har skrivit att den hänvisar till lavendel. Likadan information har jag fått i SAOB

(1984) där uppslagsordet beskrivs som “blomma av Lavandula” vilket är det latinska namnet av lavendel.

spikinardus (spiky nardus LB 7: 283. spiikynardus), m. [Fdan. spignardi. Mnt. spike-nardi, -nardus. Mlat. spica nardi, spiceuardus] nardus indica. dricker man spiikynardus mz rosa vatn thz hielper mykit for vannektogheheth LB 7: 229. taga spikinardus oc siwda j vatn ib 272. ib 247, 283. (Söderwalls Ordbok 1884–1918)

Det sista lemmat är *mirra* enligt Söderwall (1884–1918). Olson (1921) och Williams (2018) använder också detta ord, och den nusvenska varianten är *myrra*. Genuset är femininum enligt Söderwall och det finns ingen pluraländelse. Det finns dock olika genus till andra varianter av lemmat: *mirra biärgh* som har neutrum och *mirra kärve* som har maskulinum. Enligt SO (2021) och SAOB (1945) är genuset utrum, men SAOB ger också pluraländelsen *-or*. Både Lönnroth (2023:319) och Williams (2018:371) beskriver *myrra* som harts med god doft och mångsidig användning såsom medicin eller en doft. *Mirra* och *spikinardus* är de enda beläggen i min studie som inte har någon källhänvisning till *Flores och Blanzefflor* i Söderwalls ordbok.

mirra, f. [Lat. myrrha] myrra. j mirra som bäsk är MP 1: 115. LB 4: 342, 343. mirra biärgh, n. myrraberg. jac skal ga til mirra biärg (montem mirre) MP 1: 115. mirra kärve, m. myrraknippe. min älskelike christus är mik mirra kärwe MP 1: 114. mirra smyrilse (mirre smörilse), n. pl. myrrasalfva. om the warda smördhe mz mirre smörilsom LB 4: 342. (Söderwalls Ordbok 1884–1918)

I *Eufemiavisorna* finns dessa ord endast i *Flores och Blanzefflor* enligt min analys. Det är möjligt att betydelsen av dessa ord, som nuförtiden uppfattas som örter, har haft en annan mening för sju hundra år sedan när *Flores och Blanzefflor* översattes vilket kan förklara skillnaderna i Williams och Lönnroths beskrivelser om ord. De flesta örter har använts som krydda eller medicin. Bland dessa excerperade belägg finns det några som inte används nuförtiden i vårt samhälle såsom *kubeber*, *sittver* och *spiknardus*. Dessa sällsynta ord är svåra att träffa på ordböcker och deras definitioner är ibland bristande. Några ord såsom *galgo* och *spiknardus* liknar örter och växter som vi känner som ingefära och lavendel nuförtiden. Dessa ord kan möjligen sättas till en begreppshierarki (Sjöström. 2006:74), men med liknande definitioner och betydelser är cirkeldefinitioner också möjliga (se avsnitt 2.3).

Alla örter nämns bara en gång i *Flores och Blanzeflor*. Söderwall innehåller information om varje ords genus. Det finns dock *mirra* med flera möjliga ord som *siddefär* och *kobeba* som har ett genus med frågetecken. Som jag påpekade i avsnitt 2.1, hade fornsvenskan tre genus: maskulinum, femininum och neutrum. Neutrum har bevarats i nusvenskan, medan maskulinum och femininum har blivit utrum. Bara ett av dessa nio excerperade ord har neutrum som genus, *spiknardus*. Som *spiknardus* har *sittver* inte heller identifierats, men Williams (2018:371) har beskrivit att de möjligtvis användes som medicin. *Sittver* är det enda ordet som är neutrum i fornsvenskan, men enligt SAOB skulle den bestämda formen av *sittver* vara *sittvern*, vilket betyder att ordets genus har förändrats från neutrum till utrum. Det som gör detta märkligt är att neutrum som genus finns både i fornsvenskan och i nusvenskan. Orsaken till förändringen är inte klar. Alla andra ord har maskulinum eller femininum som genus och deras genus har blivit utrum i nusvenskan.

Kardemoma, *ingefär*, *kobeba* och *siddefär* har genus som Söderwall försett med frågetecken, vilket betyder att det inte är säkert att genuset är det som står i ordboken. Det är ännu oklart när det gäller substantivens genus i fornsvenskan. Som Söderwalls fornsvenska ordbok visar, finns det markering på ords genus, men med några ord står genus med frågetecken. Alla ord och deras genus har jag markerat i tabell 1. Det är möjligt att ordens genus har bevarats under tiden och de fornsvenska ordens genus är desamma som idag, men ordens användning har möjligtvis sjunkit och genuset kan inte hittas längre. Detta skulle inte ändå förklara ändringen i genuset med ordet *sittver*.

Eftersom örterna nämns bara en gång i berättelsen, är det svårt att analysera ordens olika former såsom kasus. I dessa verser är alla örter i obestämd form utan artikel. Fornsvenskans dativ och ackusativ finns inte längre i nusvenska. Enligt Söderwall borde orden vara i grundformen, det vill säga i nominativ, obestämd form. Det finns inget possessivt pronomen eller -s i slutet som skulle visa den possessiva formen så det är klart att de inte är i genitiv. I den finska versionen står varje ord i ackusativform. Jag skulle säga att dessa ord för örter är ämnesord som inte kan räknas och därför står i nakna form. Det finns ingen ändelse med de vanliga pluraländelserna som fanns i fornsvenskan. Söderwall visar dock att till exempel ordet *näghlika* har pluralformen *näghlikor*. Det är möjligt att det fanns olika slags nejlikor, men jag skulle säga att ordet inte är räknebart som *ett äpple*. SAOL och SO hade flera ord för örter utan någon pluraländelse. Med denna information antar jag att varje belägg är ämnesord som presenteras första gång i berättelsen och därför står i naken form.

4.2 Det lexikala temat örter och den skönlitterära kontexten

Det lexikala temat *örter* används i berättelsen när det beskrivs området. Kungen av Babylonien äger en trädgård där han har alla sina konkubiner, inklusive Blanzefflor, när han väljer en ny hustru. Det lexikala temat ger mer information om området för det beskrivs vad som finns i trädgården. Jag skulle inte säga att det här temat har en större mening i berättelsen eftersom det finns ingen interaktion mellan karaktärerna och örterna. Örterna används inte på något sätt, det beskrivs inte att någon skulle få doft på dem och dem har ingen djupare mening till karaktärerna i berättelsen. Det som framgår av verserna är att örterna gör trädgården rik vilket illustrerar kungens förmögenhet. Annars är det lexikala temats funktion strukturell.

Ralph (2018: IX) poängterar att riddartrilogin kallas för *visor* därför att den är skriven på vers. Som jag påpekade i avsnitt 2.2, är knittelvers ett viktigt drag i *Eufemiavisorna*. Med tre eller fyra höjningar och parrim konstrueras knittel (Widoff 2013, Wollin 2015). Både Olson (1921) och Williams (2018) har bevarat denna konstruktion i *Flores och Blanzefflor*.

Varje rad slutar med ett ord som rimmar på den föregående eller närmast efterföljande radens sista ord. (Ralph, 2018: IX)

I verserna 1147–1152 och 1155–1156 (se utdrag 1 och 2) syns det att verserna rimmar med varandra i slutet av varje vers. Enligt min analys följer knitteln dock inte alltid Ralphs princip i *Flores och Blanzefflor*. Versen 1153 (Williams 2018: 76) slutar med ordet *galiga* vilket inte rimmar med ordet *må* i slutet av vers 1154. Samma sak händer i verserna 1157 och 1158. När verserna lästes igenom, kan det märkas att vers 1153 rimmar med 1157, och vers 1154 rimmar med 1158. Verserna är inte längre i följd av varannan, medan det finns tre verser mellan den rimmade versen. Av det lexikala temat ”örter” är det bara *kardemumma*, *galiga*, *siddefär* och *mirra* som har rimfunktion i texten. *Muskot*, *nejlika*, *ingefära*, *kobeba* och *spikinardus* står i början av verserna och har ingen rimfunktion utan de fungerar som delar av betonade och obetonade stavelser i verserna.

5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

I denna studie har jag fokuserat på den fornsvenska berättelsen om *Flores och Blanzefflor* och analyserat belägg som hör till det lexikala temat ”örter”. För att besvara forskningsfrågorna har jag analyserat det lexikala temat örter på morfologisk och semantisk nivå och diskuterat ordens betydelse och funktion i den höviska kontexten. Därtill har jag diskuterat dessa ords användning med fokus på versmåttet knittel.

På basis av min analys kan jag dra slutsatsen att det lexikala temat ”örter” kan tolkas från många olika lingvistiska perspektiv. Information om några ords genus och definitioner saknas i några ordböcker som jag använde i min studie. Orsaken till detta är att artiklarna används inte i fornsvenskan på samma sätt som i nusvenskan (se Pettersson 2005: 80) och orden förekommer bara en gång i naken form i berättelsen vilket gör det omöjligt att deducera ords genus utan bestämda formers ändelser. Användning av det lexikala temat är viktig för beskrivningen av trädgården i berättelsen. Dessutom används den till att forma knittelverser i texten, vilket inte alltid följs grammatiska regler gällande ordföljd. Knitteln påverkar hela texten i hög grad vilket syns också i ordformerna. Betydelse av orden är inte heller absoluta och det finns skiljande åsikter om deras definitioner eftersom några av dessa excerperade ord används inte längre och ibland har olika källor varierande information. De excerperade ordens ursprung är inte alltid klart och den som använder orden i sin text måste använda källorna och definitioner som finns kvar.

Då *Flores och Blanzefflor* är en så gammal berättelse som har översatts flera gånger från andra översättningar, kan jag säga att denna analys inte var enkel. Jag har tolkat verserna och dess betydelse från mitt perspektiv med stora hjälp av Söderwalls fornsvenska ordbok. Det som

gjorde studien svårt är det att det lexikala temat nämndes bara en gång och den användes inte i andra berättelser inom *Eufemiavisorna*. Den fornsvenska texten var också svårt i sig själv, och jag hade svårigheter med analysen av versmåttet som jag inte har studerat tidigare.

I framtiden skulle det vara intressant att forska i andra medeltida texter som möjligtvis innehåller detta lexikala tema eller fokusera generellt på ord och deras förändring under tiden. Förändring av genus inom substantiv skulle också vara nyttig eftersom jag inte hittade något svar till ändringen i genuset i ordet *siddefär*. Om det lexikala temat ”örter” finns inte i andra texter, skulle det vara möjligt att välja ett annat lexikalt tema, såsom betalningsmedel.

LITTERATUR

Eufemian laulut (2023). Övers. Harry Lönnroth. Sastamala: Warelia.

Eufemiavisorna I. Flores och Blanzeflor. Hertig Fredrik av Normandie (2018): Textredigering, kommentarer och ordförklaringar av Henrik Williams. Inledning av Bo Ralph. Svenska klassiker utgivna av Svenska Akademien i samverkan med Bokförlaget Atlantis. Atlantis, Stockholm.

Faymonville, L. (2023). *Hövisk litteratur och förändringar i det fornsvenska textlandskapet*. Doktorsavhandling, Stockholms universitet. <https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1753459/FULLTEXT01.pdf>

Flores och Blanzeflor. Kritisk upplaga (1921): Utgiven av Emil Olson. Samlingar utgivna av Svenska Fornskrift-Sällskapet 61. Lund. <https://litteraturbanken.se/f%C3%B6rfattare/Anonym/titlar/FloresOchBlanzeflor/sida/III/faksimil>

Fredén, G. (1981). Hertig Fredrik och hans vän dvärgakungen. *Samlaren* 102, 48–55. Uppsala. <https://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1243949&dswid=-2015>

Holm, B. & Nylund, E. (2008). *Deskriptiv svensk grammatik*. Almqvist & Wiksell.

Josefsson, G. (2001). *Svensk universitetsgrammatik för nybörjare*. Studentlitteratur.

Lodén, S. (2015). The Arthurian Legacy in Sweden. *Scandinavian studies* 87(1), 62–73. <https://doi.org/10.1353/scd.2015.0003>

Lönnroth, Harry - Siponkoski, Nestori 2017: The Philology of Translation. Harry Lönnroth (ed.): *Philology matters! Essays on the Art of Reading Slowly*. Medieval and Renaissance Authors and Texts 19. Brill, Leiden/Boston.

Malmgren, S.-G. (1994). *Svensk lexikologi: Ord, ordbildning, ordböcker och orddatabaser*. Studentlitteratur.

Noreen, E. (1930): Undersökningar rörande det inbördes förhållandet mellan de s.k. Eufemiavisorna. *Samlaren*. <https://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1744640&dswid=-4116>

Pettersson, G. (2005). *Svenska språket under sjuhundra år: en historia om svenskan och dess utforskande*. Studentlitteratur.

Saeed, J. I. (2009). *Semantics* (3rd ed.). Wiley-Blackwell.

Sjöström, S. (2006). *Språkets struktur, betydelse och användning*. Norstedts Akademiska förlag. <https://moodle.jyu.fi/mod/resource/view.php?id=1132480>

Svenska Akademiens ordbok utgiven av Svenska Akademien (2021). Stockholm: Norstedts. Tillgänglig: <https://svenska.se>

Svenska Akademiens ordlista utgiven av Svenska Akademien (2015). Stockholm: Norstedts. Tillgänglig: <https://svenska.se>

Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien (2021). Stockholm: Norstedts. Tillgänglig: <https://svenska.se>

Söderwall, K. F. (1884–1918): *Ordbok öfver svenska medeltids-språket*. Lund. Språkbanken. <https://spraakbanken.gu.se/resurser/soederwall>

Widoff, A. (2013). Vad är knittel? Fyrtaktig poesi kontra rimmad prosa. *Språk och stil* 23, 205–231. Uppsala, Sweden. <https://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A747826&dswid=5659>

Wollin, L. (2015): *Eufemiavisorna*. *Svenskt översättarlexikon*. <https://litteraturbanken.se/%C3%B6vers%C3%A4ttarlexikon/artiklar/Eufemiavisorna> (Hämtad: 10.10.2023)

